

Рассматривая коллективное поле сознания более качественно, можно отметить, что диалог-беседа разворачивается в ассоциативном поле, в основе которого лежат конструкты-представления; диалог-рассуждение – в логическом поле, в основе которого конструкты-понятия; диалог в практической деятельности – в поле практического действия, конструктами которого являются определённые способы и правила действия; диалог-дискуссия разворачивается в ценностном поле сознания, в основе которого конструкты – личностные ценности, отражающие мотивационно-ценностную сферу участников диалога.

Список использованных источников

1. Матюшкин А.М. Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности / А.М.Матюшкин // Вопросы психологии. – 1982. – №4. – С.5-17.
2. Франселла Ф. Новый метод исследования личности. / Ф.Франселла, Д.Баннистер. – М. : Прогресс, 1987. – 236 с.

*О.В.Степанюк,
асистент,
Кременецький обласний
гуманітарно-педагогічний
інститут ім.Тараса Шевченка*

**СПІВПРАЦЯ ПЕДАГОГА ТА БАТЬКІВ У ПЕРІОД АДАПТАЦІЇ
ДИТИНИ ДО ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

У статті розкривається проблема співпраці педагога та батьків у період адаптації дитини до дошкільного закладу; характеризується різноманітність форм взаємодії дошкільного навчального закладу з сім'єю.

Ключові слова: дитина, адаптація, дошкільний заклад, вихователь, сім'я.

В статті розкривається проблема співпраці педагога та батьків у період адаптації дитини до дошкільного закладу; характеризується різноманітність форм взаємодії дошкільного навчального закладу з сім'єю.

Ключевые слова: ребенок, адаптация, дошкольное учреждение, воспитатель, семья.

This article describes the problem of contribution between the educator and parents in the period of child's adaptation to preschool establishment; characterizes the variety of forms interactions of the preschool establishment with the family.

Key words: children, adaptation, preschool establishment, educator, family.

У розв'язанні основних завдань дошкільної освіти сьогодення акцент робиться на інтеграцію родинного та суспільного виховання. З цією метою робота дошкільних закладів освіти має спрямовуватися на активне залучення сім'ї до навчально-виховного процесу, на гуманізацію відносин між членами родини та працівниками дошкільного закладу, на свободу вибору батьками дитячого садка, групи, вихователів тощо. Дія принципу взаємопроникнення дошкільного закладу та сім'ї, цих двох таких важливих соціальних інститутів, забезпечує поєднання сімейного та суспільного виховання в одну суцільну ланку, спрямовану на реалізацію єдиної мети – всебічний, гармонійний розвиток особистості дитини.

Успішне при звичаєння дитини до нового середовища залежить від багатьох чинників: від стану її здоров'я, особливостей нервової системи, розвитку комунікативних навичок, обізнаності з різними видами діяльності, а також від уміння дорослих забезпечити їй належний спокій, захищеність, повноцінне здоров'я та активізацію адаптаційних ресурсів. Щодо останнього, не викликає сумніву, що саме у період адаптації дитини до дошкільного закладу важливою є співпраця педагогів та родини. При цьому ми виходимо із розуміння того, що і сім'я, і навчальний заклад мають свої специфічні функції у вихованні дітей, які реалізуються з допомогою своєрідних засобів та методів виховного впливу.

Мета статті – висвітлення педагогічних умов організації співпраці батьків та вихователів у період адаптації дитини до дошкільного закладу.

Сучасні соціологічні та психолого-педагогічні дослідження дозволяють стверджувати, що серед різних соціальних інститутів і соціальних груп, які впливають на формування особистості, сім'я посідає важливе місце.

Саме сім'я з її інтимно-особистісними зв'язками, як ніяка соціальна установа, може забезпечити дитині емоційний захист, відчуття питомості свого існування, щирої зацікавленості в ній. Сім'я – це те середовище, в якому в дитини формується уявлення про себе, тобто «Я-концепція», де вона приймає певні рішення щодо себе, і де починається розвиток соціальної природи дитини. Немає таких якостей особистості, у формуванні яких не брала б участь сім'я.

Маючи величезні виховні можливості, сім'я впливає на людину протягом усього життя. Універсальність такого педагогічного й психологічного впливу сім'ї зумовлена, по-перше, безкорисливою любов'ю батьків до своєї дитини, абсолютність якої дає їй захищеність у цьому світі, тому що емоційні гаразди дитини ґрунтуються на впевненості у любові близьких, рідних людей. По-друге – багаторольовою структурою сімейної спільноти, що забезпечує багатогранність, постійність і тяглість виховного впливу. По-третє – наявністю природних умов для залучення дітей до найрізноманітніших внутрішньосімейних стосунків та діяльності [11].

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства пред'являються високі вимоги до поліпшення сімейного виховання. Підвищення ефективності виховання залежить від зусиль ДНЗ, школи, громадськості і родини. Успіх у вихованні дітей багато в чому залежить від того, як організована педагогічна освіта батьків. Педагоги покликані переконати батьків у необхідності правильного виховання в ранньому віці, коли закладаються основи фізичного і психічного здоров'я дитини.

Найважливішою умовою розвитку дитини в ДНЗ є активне включення батьків у навчально-виховний процес. У Концепціях дошкільного виховання [7; 8] зафіксовано, що родина і дошкільні установи, маючи свої особливі функції, не можуть замінити один одного. Тому встановлення довірчого ділового контакту між дошкільною освітньою установою і батьками дуже важливе для успішного виховання дитини. Включення батьків в орбіту педагогічної діяльності, їхня зацікавлена участь в освітньому процесі відбувається не тому, що цього хочуть педагоги, а тому, що батьки усвідомлено підходять до виховання і розвитку власної дитини. Створення єдиного простору розвитку дитини неможливе, якщо зусилля педагогів і батьків будуть здійснюватися незалежно одне від одного, і обидві сторони будуть залишатися непоінформованими щодо планів і намірів один одного. Тому система взаємодії з родиною повинна бути побудована з урахуванням відкритості, інформованості, стимулювання батьків до співробітництва. Освітній простір ДНЗ повинен дозволяти батькам стати союзниками, партнерами дітей і педагогів.

Сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідники розглядають проблему допомоги батькам також з точки зору співробітництва сім'ї і ДНЗ.

Педагоги та психологи В.К. Котирло та С.О. Ладивір в книзі «Детский сад и семья» [10] з метою вивчення конкретної сім'ї і встановлення контактів з її членами для узгодження виховних впливів на дитину рекомендують застосовувати наступні методи:

- спостереження, для якого вибираються ситуації, які відображають взаємостосунки дитини з батьками, способи звертання один до одного. Спостереження дають можливість виявити, що батьки вважають для себе важливим у виховному процесі дошкільної установи; яке емоційне забарвлення розставання дитини з батьками;
- бесіда – передбачає чітку постановку мети і продумування способу її ведення;
- виконання дитиною в присутності близького дорослого якогось практичного завдання;
- відвідування вихователем сім'ї – щоб ближче познайомитися з батьками, краще взнати сім'ю, побачивши її в звичайній домашній обстановці і перевірити свої припущення і спостереження відносно психологічного клімату, в якому живе дитина.
- анкетне опитування – метод подальшого вивчення сім'ї. Анкета має на меті отримати додаткові дані про особливості і умови виховання дитини.

З метою підвищення рівня педагогічної освіти батьків автори вище вказаного посібника радять використовувати наступні методи:

- дні відкритих дверей. Одна з цілей, яка з успіхом досягається посередництвом дня відкритих дверей, – ознайомлення батьків з дитячим садком, розпорядком дня, діяльністю дітей, які дають можливість привернути увагу батьків і спрямувати їх зусилля на формування позитивних якостей особистості дитини.
- система консультацій. Бувають колективні – які проводяться систематично на протязі всього року і мають свою мету: дати батькам ті чи інші знання, напр.: про особливості поведінки і діяльністю дитини в зв'язку з переходом в нову вікову групу; та індивідуальні – організуються поза графіком в зв'язку з виникаючими в процесі спілкування питаннями чи у випадку особливої поведінки дитини. Ініціаторами їх є як педагоги так і батьки.
- батьківські збори – на них добирається тема, яка відображає якісь загальні запитання, що відповідають загальним завданням, які

стоять перед даною групою, і разом з тим тема має бути підходящою для розмови з великою аудиторією, яка поєднує людей з різною педагогічною ерудицією.

- форми залучення дітей до життя в дитячому садку, що включають: сукупність різного роду доручень, прохань, домашніх завдань дітям, виконання яких можливе лише під керівництвом чи при безпосередній участі батьків; підготовка і проведення батьками спільно з дітьми вечорів відпочинку і розваг.

В методичних рекомендаціях О.Кононко, Л.Калузької, Т.Алексєєнко та інших науковців і практиків виділено наступні форми взаємодії родини та дошкільного закладу:

- індивідуальні (вступне анкетування, попередні візити батьків з дітьми до садка, співбесіди, консультації, відвідування педагогами своїх вихованців удома, телефонний зв'язок тощо);
- наочно-письмові (батьківські куточки, телефонні стенди, ширмочки, планшети, дошка оголошень, інформаційні листки, тематичні виставки, анкетування, скриньки пропозицій, індивідуальні зошити, неформальні листи, родинні газети, педагогічна бібліотека, запрошення, вітання тощо);
- групові (консультації, практикуми, клуби взаємодопомоги, школа молодих батьків, гуртки за інтересами, вечори запитань та відповідей, зустрічі з цікавими людьми – вчителями, лікарями, психологом, юристом тощо);
- колективні (батьківські конференції, тематичні зустрічі за «круглим столом», засідання батьківського комітету, дні відкритих дверей, створення групи батьків-порадників, перегляд ранків, спільні свята, спортивні змагання, відпочинок у вихідні дні тощо).

Хоча, слід зауважити, що наведений перелік форм роботи з батьками досить умовний. Різні родини мають свої цінності, інтереси, культурний рівень, педагогічний досвід. І те, що добре для однієї сім'ї, може бути абсолютно непридатним, неефективним, нецікавим для іншої. Використання різноманітних форм залучення батьків до співпраці, творчість, власний пошук у «наведені мостів», дипломатичність, толерантність – усе це запорука успішної взаємодії дитячого садка і родини.

Аналізуючи досвід родинного виховання і результати психолого-педагогічних досліджень, доходимо таких висновків. Досить часто батьки розуміють ту мету, до якої треба прагнути,

виховуючи свою дитину, які особисті якості слід у неї формувати, але іноді вони зовсім не знають як це робити. Саме цим можна пояснити розбіжність між практикою сімейного виховання і загальними педагогічними уявленнями батьків. Помилки батьків спричинені їхньою непідготовленістю до виховної роботи, нерозумінням складного процесу психічного розвитку дитини, самоцінності періоду дошкільного дитинства, а іноді й не усвідомленням відповідальності перед суспільством за виховання дитини. Щоб допомогти батькам оволодіти практичними педагогічними навичками та вміннями творчо осмислювати набуті знання та застосовувати їх до виховання батьків, потрібно залучати професійно підготовлених фахівців.

«Виховання батьків» – це міжнародний термін, під яким треба розуміти допомогу батькам у виконанні ними батьківських функцій – функцій вихователів [3]. Необхідність проведення роботи з виховання батьків базується на тому, по-перше, що батькам потрібна підтримка; по-друге, дитина має право на те, щоб мати педагогічно освічених батьків; по-третє, суспільство прагне захистити себе від соціальних проблем, які виникають внаслідок поганого виховання дітей (злочинність, алкоголізм, психічні відхилення тощо).

В програмі розвитку дошкільників «Витоки», створеній вітчизняними дослідниками [2], в розділі «Співпраця педагога з сім'єю» виділено два завдання:

Встановити партнерські стосунки з сім'єю кожного вихованця, об'єднати зусилля для розвитку і виховання дітей; створити атмосферу спільності інтересів, емоційної взаємної підтримки і взаємопроникнення в проблеми один одного.

Активізувати і збагачувати виховні вміння батьків: підтримувати їх впевненість у власних педагогічних можливостях.

Для підвищення педагогічної компетентності батьків дітей раннього віку необхідно використовувати сучасні методи спілкування з батьками, які дають їм змогу розлучитися з традиційною роллю «глядачів» і «спостерігачів» і стати активними дослідниками власної батьківської поведінки, отримувати досвід нового бачення звичних стереотипних способів впливу на дитину.

Позитивні результати у виховній роботі можливі лише при умові довірливого спілкування педагога і з дітьми, і з батьками, а для цього повноцінного діалогу необхідно визначити запити батьків,

узгодити з ними режим роботи, виробити загальні вимоги до поведінки дитини в сім'ї і дошкільному закладі

Використання різноманітних форм і методів спілкування з батьками дозволяє дошкільному закладу зберегти в очах малодітної і малолюдної сім'ї свою цінність як джерела соціального досвіду між вікової і між поколінної взаємодії дітей і дорослих, повноти соціального розвитку дітей раннього віку, в більшості своїй, які живуть в умовах закритості сімейного життя.

Отже, у період адаптації дитини до дошкільного закладу особливо важливою є співпраця вихователів та батьків, спрямована на вироблення спільної лінії виховання дитини в цей період.

Тому, якщо малюк залюбки грається з батьками, спокійно переносить розлуку, може чимось зайнятися, звертаючись по допомогу лише у разі потреби, володіє певними навичками самообслуговування й охоче виконує прохання дорослих, сміливо контактує з незнайомими людьми, активний і доброзичливий з однолітками, можна не хвилюватися: він готовий до змін у своєму житті.

Список використаних джерел

1. Арнаутова Е. Методы обогащения воспитательного опыта родителей // Дошкольное воспитание. – 2002. – № 9. – С. 52-59.
2. Богуш А.М. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. – К., 1997.
3. Дуброва В. Допоможемо батькам – допоможемо і дітям. // Палітра педагога – 1998. – №1. – С. 28-31.
4. Захарова Н. Адаптація дітей до дитсадка // Дошкільне виховання. – 2006. – №4. – С. 8-10.
5. Клименкова О. Делимся опытом организации работы с родителями // Дошкольное воспитание. – 2005. – № 3. – С. 45-46.
6. Концепція дошкільного виховання в Україні. – К.: Освіта, 1993. – 16 с.
7. Концепция дошкольного воспитания // Дошкольное воспитание. – 1989. – № 5. – С.10-47.
8. Концепция дошкольного воспитания // Дошкольное воспитание. – 1989. – № 9. – С. 15-45.
9. Костина В. Новые подходы к адаптации детей раннего возраста // Дошкольное воспитание. – 2006. – № 1. – С. 34-36.
10. Котырло В.К., Ладывир С.А. Детский сад и семья. – К., 1984. – 119с.

11. Пятковская Т.А. Семья как естественный фактор воспитания // Родительское собрание. – 2003. – № 3. – С.25–28.

*Е.Р.Заредінова,
канд. пед. наук, доцент,
РВУЗ «Кримський інженерно-
педагогічний університет»*

ДІАГНОСТИКА СТАНУ ВИХОВАННЯ ОПТИМІСТИЧНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЖИТТЯ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СІМ'І

У статті розглядаються і аналізуються чинники, які негативно і позитивно впливають на формування оптимістичного ставлення до життя сучасних підлітків, характеризуються основні тенденції сучасного виховного процесу.

Ключові слова: сім'я, батьки, старші підлітки, оптимістичне ставлення до життя, чинники.

В статье рассматриваются и анализируются факторы, которые имеют отрицательное или положительное влияние, сказываются на формировании оптимистического отношения к жизни современных подростков и характеризуют основные тенденции современного воспитательного процесса в школе.

Ключевые слова: семья, родители, старшие подростки, оптимистическое отношение к жизни, факторы.

In this article we analyse factors which have positive or-negative, characteristics, influence the formation of optimistic worldview of our younger generation and characterize the main tendencies of modern process of education in schools.

Key words: family, parents, teenagers, optimistic worldview, factors.

Досить часто сучасна сім'я стає причиною формування песимістичного ставлення до життя. Встановлено, що у конфліктній сім'ї в дитини розвивається негативний досвід спілкування, вона перестає вірити в те, що існують толерантність, дружба, повага у стосунках між людьми і розчаровується в людських взаєминах, не набуває позитивного життєвого досвіду, не бачить доцільності у керуванні моральними принципами у власних діях і поведінці. Нездоровий психологічний клімат сім'ї спричиняє неадекватне сприймання поразок і невдач у житті, відсутність впевненості у власних силах та можливостях, невизначеність подальшої життєвої перспективи тощо.